

Kansen zeldzame vlinder gesmoord in berm Posterholt. Foto: Rina Huisman.

De groensector stond er gekleurd op deze zomer. Maaifouten waardoor natuur werd vernield trokken de aandacht. Het kan beter en wie toch in de fout gaat, moet schuld bekennen.

Auteur: Bart Mullink

Het beste advies bij maaifouten: ruiterlijk schuld erkennen

Burgers met smartphones rekenen af met gretige grasmaaiers

Gewoontegedrag, inaccurate kaarten, gebrekkige communicatie: het zijn gemene valkuilen waarin partijen die verantwoordelijk zijn voor maaierwerkzaamheden, hard kunnen vallen. Het is niet de bedoeling dat het gebeurt, weten ook groenaanemers zelf. Zij onderstrepen er alles aan te doen om het te voorkomen. Want meer dan ooit staan landschapsbeleving en biodiversiteit hoog in het vaandel. Tegelijk staan burgers klaar om missers te fotograferen en wereldkundig te maken. Zoals in Hoensbroek, waar een vlindertuin met ingezaaide bloemen, vaste planten en struiken plat werd gemaaid.

‘Ruiterlijk schuld erkennen als het fout gaat en de fout te herstellen,’ geeft Erik Punt van De Eijk Groep als advies, al is het maar om de reputatieschade te beperken. ‘Dat herstel zal nooit van de ene op de andere dag lukken, maar doe het in elk geval zo goed mogelijk.’ Douwe Snoek van Snoek Puur Groen onderstreept ook dat het geen zin heeft uitvluchten te bedenken. ‘Daarmee maak je het alleen maar erger. Zeg: “Sorry, iemand heeft een fout gemaakt; die proberen we recht te zetten.” Dat is wat hem betreft genoeg. ‘Een hetze die blijft doorgaan, kun je negeren.’

Kaart

De stichting die de vlindertuin in Hoensbroek samen met bewoners beheert, is in zak en as. De gemeente spreekt van een vergissing bij de groenaannemer. Deze zou de aangeleverde kaart niet goed hebben bekeken. Maaikaartperikelen speelden ook een rol bij vernieling van een bloemrijke berm in Amsterdam, onderdeel van een aangelegde natuurstrook. De gemeente had in het project 120.000 euro gestoken. Helaas bleek de maaikaart die de aannemer gebruikte, niet geactualiseerd. Een nieuwe was volgens de gemeente wel gemaaid, maar zou niet op de bestemde plek zijn aangekomen. In Rotterdam bleek de tentoonstellingswaar van het Natuurhistorisch Museum zelfs niet veilig voor een gretige grasmaaiër. Het getroffen veld naast het museum was ingericht als stadsnatuurreservaat. Museumbezoekers konden daar het gevarieerde planten- en dierenleven bewonderen. Na de maaibeurt niet meer. Een leeg veld bleef over.

Oeveronderhoud

In Arnhem was het ook raak. Daar had bij oeveronderhoud een deel van de begroeiing moeten blijven staan, maar werd per ongeluk alles

gemaaid. In Houten ruimde een overijverige maaier recent aangelegde natuur op. Een flink veld dat was ingezaaid met een mengsel van verschillende bloemsoorten, miste nog maar een kleinigheid, want alleen een wandelpad en wat visstekjes moesten worden uitgemaaid. Niet het hele veld diende te worden gekortwiekt, zoals abusievelijk gebeurde.

Een misser met haast fatale gevolgen voor een zeldzame vlinder vond plaats in het Limburgse Posterholt. Door maaierwerk langs de weg werd het beschermde leefgebied van het donker pimpernelblauwtje om zeep geholpen. Het was de laatste locatie waar de bedreigde soort in Nederland nog voorkomt. Onzeker is of volgend jaar nog een levensvatbare populatie over blijft te zijn.

Bordjes

In de groenvoorziening werken praktische mensen, weet Peter Koop van De Enk Groen & Golf. Soms doen ze iets al twintig jaar en werken dan haast op de automatische piloot. ‘Dan dringt misschien niet door dat net dit voorjaar een aantal vakken is ingezaaid met een mengsel van kruiden die nog even moeten blijven staan.’

De communicatie bij zowel de opdrachtgever als de opdrachtnemer vereist meer aandacht, meent Koop. Zeker bij grote opdrachtgevers ziet hij plannen voor groenvoorzieningen langs veel schakels gaan waarbij onderweg weleens informatie blijft steken. 'Uiteindelijk belandt een beheerplan bij de voorman en die moet het weer doorgeven aan de maaier. Dan ben je zo vijf keer het doorgeven van de boodschap verder.' Begrijpelijk, meent hij, dat sommigen dan maar voor de zekerheid bordjes plaatsen met: "niet maaien".

De berichten over maaissers brachten twee boswachters van Natuurmonumenten ertoe om mensen op te roepen om zelf dit soort bordjes te plaatsen bij beschermwaardig groen in hun omgeving. Ze ontwikkelden het 'Maaimenietje'. Een handleiding hoe dit bord te maken werd geplaatst op de website van hun werkgever. Het helpt volgens de verschillende ondernemers ook als zowel aanleg als onderhoud in één contract worden aanbesteed. Omdat je wat je zelf hebt aangelegd, sowieso niet snel over het hoofd ziet.

Bedrijfsvoering

Erik Punt ziet zowel het probleem als de oplossing in de bedrijfsvoering. 'Het gaat fout in de communicatie. Informatie komt niet bij degene die het werk uitvoert. Die weet niet beter dan te moeten maaien wat op de tekening staat.' Het kan al fout gaan bij de opdrachtgever, weet hij, als informatie daar niet in de kaart wordt verwerkt. 'Dan komt de verkeerde tekening bij

'Bedenk geen uitvluchten, want daarmee maak je het alleen maar erger'

de aannemer en uiteindelijk bij de machinist terecht. Het kan ook nog gebeuren dat een goede kaart wel beschikbaar is, maar dat deze niet wordt gedeeld met de machinist.' Het is dan nog steeds mogelijk dat een machinist, ook al staat deze niet op de kaart, zelf een vliedertuin herkent. Of een berm vol bloemen in bloei. En dat die dan bedenkt dat het geen goed idee is om daar met de maaier overheen te gaan. De Eijk Groep bijvoorbeeld laat medewerkers een flora- en faunacursus volgen om de kans op zulk zelfstandig wijs opereren te bevorderen. Punt: 'Onze mensen zijn hierdoor in staat bijzondere flora en fauna eruit te pikken en een eventueel maaifoutrisico te herkennen.'

Ongestraft

Willy den Ouden van groenaannemer J. van Esch denkt niet dat tegenwoordig meer fout gaat dan vroeger, ook al moet vaker rekening worden gehouden met natuurwaarden. Hij ziet vooral dat mensen heel gemakkelijk foto's maken en rondsturen met hun telefoons zodra er iets is misgegaan. 'Je kunt fouten niet meer ongestraft maken.' Het treft daarom temeer dat met de opkomst van meer speciale maaivoorschriften de technologie om daarnaar te handelen, mee

ontwikkelt. Met digitale GIS-kaarten kunnen medewerkers op de maaimachine elk moment zien wat hun te doen staat. Op een schermpje is met behulp van gps steeds exact te zien wat waar te doen. Den Ouden: 'Groen betekent: maaien; rood: niet maaien.' Het is volgens hem een hele vooruitgang ten opzichte van de traditionele papieren kaarten. 'Dat waren weinig handzame grote kaarten. Die gingen de mensen tijdens het werk op de maaimachine niet gauw meer uitrollen. J. van Esch werkt nu standaard met GIS, onderstreept hij. Alle 'meer professionele bedrijven' doen dat volgens hem onderhand.

Snoek is enthousiast over een GIS-hulpprogramma (*Werkwijze*) dat hij dit jaar aanschafte om digitale kaarten beter te kunnen gebruiken. Want er kan wel veel digitaal zijn tegenwoordig, het is de kunst om daarmee informatie efficiënt bij de mensen op de maaimachines te krijgen, zo weet hij. 'We kunnen met *Werkwijze* nu veel preciezer sturen. Scholen willen bijvoorbeeld niet graag dat we komen maaien als er examens zijn. Het was vroeger bijna niet te doen: al die verschillende datums en tijden, voor al die locaties, op de juiste manier bij de mensen krijgen. Nu is het een kwestie van

Anthonie Stip van De Vlinderstichting

‘Voor een
beheerplan
bij de maai-
machinist is,
ben je zo vijf
schakels
verder’

invoeren op de computer. De machinist ziet vervolgens rood op zijn scherm en weet dan direct: niet maaien. Snoek meent dat veel groenbeheerders met de toepassing van GIS nog een lange weg hebben te gaan. ‘Ik denk zelfs dat het overgrote deel van de maaimachinisten nog werkt zonder digitale gegevens te gebruiken.’

Ruimte

Volgens Anthonie Stip van De Vlinderstichting is de maaiproblematiek geenszins nieuw. ‘Hij speelt al een behoorlijke tijd, maar heeft dit jaar inderdaad wel flink wat aandacht gehad. Ook door ons toedoen, kan ik wel zeggen. Hij ziet de natuur in heel Nederland onder druk staan omdat het landschap steeds intensiever wordt gebruikt. ‘Landbouw, industrie, wonen; in Nederland heeft zo ongeveer elke vierkante meter wel een bestemming. Daardoor is er steeds minder ruimte voor natuurlijke flora en fauna. In bermen is er vaak nog wel plaats voor.

Door de toenemende ruimtedruk zijn die voor de natuur van relatief steeds groter belang geworden.’

Zo werd het laatste leefgebied vernield van het Donker pimpernelblauwtje, genoemd naar zijn exclusieve waardplant, de Grote pimpernel. Het is een bijzonder lid van de vlinderfamilie, legt Stip uit. Met geurstoffen weet de larve, zodra hij genoeg heeft gegeten van de Grote pimpernel, een bepaalde mierensoort wijs te maken dat hij een van hun is. De mieren nemen hem daarop mee in hun nest in de grond, waar hij comfortabel kan overwinteren. Na het maaidebacle werd in allerlei in omliggende gebieden gezocht naar Grote pimperlenn. Met succes. Ze werden verplant naar de betrokken berm, waar daarna de extreme droogte de meeste helaas fataal werd. Stoppen met maaien is geen oplossing voor bermnatuur, onderstreept hij. Maaien kan juist bijdragen aan biodiversiteit. Het gaat erom dat

het beheer wordt afgestemd op de lokale situatie. Dat wil zeggen: op een goed moment, op een goede manier. Vaak betekent dat gefaseerd. Om de markt te helpen het goed te doen, heeft De Vlinderstichting samen met Stichting Groenkeur het Kleurkeur-certificaat ontwikkeld. Hij zag al verschillende contracten op de markt komen waarbij er expliciet om werd gevraagd.

Eigen verantwoordelijkheid

Digitale kaarten zijn gemakkelijker bij te werken en praktischer in het gebruik. Maar ook deze kunnen fouten bevatten, bijvoorbeeld als veranderde omstandigheden niet blijken te zijn ingevoerd. Reden voor groenvoorzieners te waarschuwen dat je er nooit helemaal blind op moet varen. Ze onderstrepen de eigen verantwoordelijkheid van medewerkers om ook zelf op te letten, maar ook de verantwoordelijkheid van opdrachtgevers en -nemers in het algemeen.

‘Bij veel opdrachtgevers werken we met vaste ploegen die gebiedskennis opbouwen,’ schetst Mark Brandwijk van Verheij Integrale groenzorg de aanpak van het bedrijf. ‘Zij kennen daardoor ook de locaties waar bijvoorbeeld ecologisch maaibeheer moet worden toegepast.’ De verschillende ondernemers zien voor gemeenten hetzelfde doel: bevorderen van de betrokkenheid bij het te beheren areaal, vaker nieuwe contractvormen kiezen waarbij één partij zowel de aanleg van groen als een aantal jaren onderhoud krijgt gegund.

Informatie uit verschillende bronnen draagt bij aan een zo compleet mogelijk beeld. Brandwijk: ‘Bewonersinitiatieven bijvoorbeeld worden zowel fysiek als digitaal goed aangegeven.’ Fysiek door middel van “paal-en-draad” en zelfbeheerpalen en digitaal in de beheerkaarten. Alle informatie, voegt hij daaraan toe, ‘wordt ook gedeeld met eventuele onderaannemers. Zo wordt de kans op fouten nihil. Maar... het blijft mensenwerk.’

Be social

www.stad-en-groen.nl/article/34122/destructieve-maaifouten-menselijk-of-niet-kunnen-slecht-door-de-beugel